

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 13 JUILLET 1921.

Proposition de loi sur l'organisation de l'enseignement de la seconde langue dans les écoles primaires.

DEVELOPPEMENTS.

MESSIEURS,

Le programme de l'instruction primaire ne prévoit l'enseignement obligatoire que d'une seule langue : le français, le flamand ou l'allemand selon les besoins des localités, dit la loi de 1895; et cette disposition est complétée et précisée par la loi de 1914 en ces termes : la langue maternelle des enfants est la langue véhiculaire aux divers degrés de l'enseignement.

Il n'est donc pas possible aux élèves des écoles primaires dans les communes qui se renferment dans l'étroite exécution des prescriptions de la loi, de s'initier à la connaissance de la seconde langue nationale; les enfants des régions flamandes ne peuvent y apprendre un mot de français et les enfants des régions wallonnes pas un mot de flamand.

Et pourtant, s'il répugne à beaucoup de chefs de famille de faire donner cet enseignement à leurs enfants, très nombreux sont ceux qui partagent des sentiments opposés.

Si la volonté des premiers doit être respectée, faut-il priver les seconds d'un service qui a beaucoup de prix à leurs yeux et qui procurera à leurs enfants d'incontestables avantages?

Quelle facilité pour l'enfant qui s'est acquis quelques notions usuelles de la seconde langue lorsqu'il entre dans un établissement d'enseignement moyen; quelles ressources pour celui qui ne peut aller plus loin que l'école primaire, lorsqu'il est amené à briguer un emploi ou à prendre du travail dans une province ou dans un pays étranger où l'on ne parle pas sa langue maternelle?

Certaines villes et communes en ont apprécié tout le prix et, sans attendre l'invitation du pouvoir législatif, ont institué l'enseignement de la seconde langue dans leurs écoles primaires.

La proposition a pour objet de généraliser la mesure en imposant aux communes l'obligation d'organiser des cours de français en pays flamand et vice versa, sur la demande de chefs de famille réunissant au moins vingt enfants en âge d'école.

Pour donner des résultats, l'enseignement doit commencer de bonne heure dès le second degré et se continuer jusqu'à la fin des études primaires.

La plupart des communes qui en ont pris l'initiative attendent que l'enfant soit entré au troisième degré; c'est trop tard, l'assimilation est plus aisée quand l'enseignement s'adapte à la première formation de l'enfant; et ce n'est pas trop de le tenir en haleine pendant six années consécutives (y compris le quatrième degré).

Le programme d'études sera tracé par le Gouvernement et devra s'inspirer des méthodes nouvelles, procéder au moyen d'exercices oraux, de conversation, donner à l'enfant des notions élémentaires, un vocabulaire portant sur les choses usuelles. Il comportera six années d'études avec un minimum de cinq heures par semaine.

Cet enseignement étant facultatif, il conviendra de le placer en dehors des heures ordinaires des classes. Si cependant les élèves inscrits formaient la majorité de la population de l'école, il conviendrait de permettre à la commune de l'incorporer dans l'horaire ordinaire; bien entendu les enfants non inscrits en seraient dispensés. Les autres branches d'enseignement n'en souffriraient pas; il suffira la plupart du temps d'allonger l'horaire en vigueur.

On se plaint parfois de l'insuffisance de l'horaire des cours et ce n'est pas toujours sans raison. Le programme type joint à l'arrêté ministériel du 28 décembre 1884 a assigné un minimum d'heures de leçon, cinq par jour, soit par semaine vingt-sept heures et demie, en tenant compte du congé hebdomadaire du jeudi ou du samedi après-midi. Ce minimum n'est même pas toujours observé, tant s'en faut. La proposition de loi vise le redressement de ce grief.

Il importe de réserver au Gouvernement le pouvoir d'organiser lui-même les cours quand les communes refuseront de se prêter à la demande des familles.

Les inspecteurs seront chargés de surveiller les cours institués en vertu du présent projet de loi, de s'assurer de l'observation du programme et de la fréquentation des cours et de signaler les améliorations dont l'expérience démontrera la nécessité. Ils inviteront les communes à se conformer aux instructions sur l'horaire des classes et ils signaleront au Gouvernement celles qui se refuseraient à adopter le minimum de 30 heures par semaine.

Si l'organisation des cours de seconde langue occasionne une dépense supplémentaire, ils seront supportés, par moitié par l'État et la Province.

Les dispositions du projet sont applicables aux écoles adoptées et adoptables. Les parents pourront s'adresser aux comités et aux conseils d'administration de ces établissements. Ces écoles seront soumises aux mêmes obligations que les écoles communales et les mêmes sanctions leur seront imposées.

Telle est la proposition de loi que nous avons l'honneur de soumettre à l'examen de nos honorables collègues.

La Chambre, en l'adoptant, contribuera puissamment, nous en sommes convaincus, à réparer des griefs fort légitimes que formulent maintenant de nombreux pères de famille et resserrera les liens qui doivent unir les différentes populations de notre pays.

ALF. AMELOT.

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 13 JULI 1921.

Wetsvoorstel tot regeling van het onderwijs der tweede taal
in de lagere scholen.

TOELICHTING

MIJNE HEEREN,

Op het programma van het lager onderwijs komt enkel het verplichtend onderwijs voor van ééne taal : het Fransch, het Nederlandsch of het Duitsch volgens de noodwendigheden van de plaatsen, zegt de wet van 1895; en deze bepaling wordt aangevuld en nader bepaald door de wet van 1914, in deze woorden : de moedertaal van de kinderen is de voertaal in al de graden van het onderwijs.

Het is dus voor de leerlingen der lagere scholen, in de gemeenten die zich streng houden aan de uitvoering der wetsvoorschriften, niet mogelijk de tweede landstaal aan te leeren; de kinderen uit de Vlaamsche gewesten leeren er geen woord Fransch en de kinderen der Waalsche gewesten leeren er geen woord Vlaamsch.

En al zijn er vele huisvaders die aan dit onderwijs voor hunne kinderen niet houden, zijn er daarentegen velen die er anders over denken.

Zoo het verlangen van de eersten moet geëerbiedigd worden, moet men daarvoor aan de anderen een dienst weigeren diè in hunne oogen groote waarde heeft en die aan hunne kinderen onbetwistbaar groote voordeelen zal bijbrengen?

Wat een voordeel is het niet voor een kind, dat eenige kennis van de tweede taal heeft verworven, wanneer het in eene inrichting van middelbaar onderwijs treedt; welk gemak brengt het niet mee voor iemand die enkel de lagere school volgt, wanneer hij eene betrekking moet vragen of werk moet aannemen in eene provincie of in een land waar men niet zijne moedertaal spreekt?

Sommige steden en gemeenten hebben het begrepen, en zonder de uitnoodiging van de wetgevende macht af te wachten, het aanleeren van de tweede taal in hunne lagere scholen ingevoerd.

Het wetsvoorstel heeft voor doel den maatregel algemeen te maken, met aan de gemeenten de verplichting op te leggen in de Vlaamsche gewesten Fransche lessen, en omgekeerd, in te richten, wanneer het gevraagd wordt door huisvaders die ten minste twintig kinderen hebben die den schoolleeftijd bezitten.

Om goede uitslagen te bekomen moet dit onderwijs reeds vroeg beginnen, van af den tweeden graad, en voortgezet worden tot op het eind der lagere studiën.

Meestal de gemeenten die er reeds aanvang mede maakten, wachten tot het kind in den derden graad is getreden; dit is te laat, de kinderen nemen beter aan wanneer het onderwijs zich aanpast bij hunne eerste vorming; en het is niet te veel het kind gedurende zes achtereenvolgende jaren (met inbegrip van den vierden graad) daarmede bezig te houden.

Het leerprogramma wordt opgemaakt door de Regeering, en moet op nieuwe onderwijsstelsels steunen, door middel van mondelinge oefeningen en gesprekken, aan het kind de eerste begrippen schenken, een woordenschat voor de meest gebruikelijke dingen. Het omvat zes leerjaren met een minimum van vijf uren per week.

Daar deze lessen niet verplichtend zijn, moeten ze gegeven worden buiten de gewone klasuren. Moesten echter de ingeschreven leerlingen de meerderheid uitmaken van de schoolbevolking, zou men aan de gemeenten moeten toelaten deze lessen in den gewonen uurrooster te plaatsen; natuurlijk dat de niet ingeschreven kinderen er zouden van ontslagen zijn. De andere takken van onderwijs zouden er niet door lijden; 't zal meestal volstaan den bestaanden uurrooster te verlengen.

Er wordt soms geklaagd over het te gering getal lesuren, en dit niet altijd zonder reden. Het model-programma, gevoegd bij het ministerieel besluit van 28 December 1884, heeft een minimum-getal lesuren aangeduid, vijf per dag, hetzij per week zeven-en-twintig uren en half, rekening gehouden daarbij met het wekelijksch verlof van Donderdag- of Zaterdagmiddag. En dit minimum wordt op verre na niet altijd nageleefd. Het wetsvoorstel wil dat euvel doen verdwijnen.

Men moet aan de Regeering de macht schenken zelf de lesuren in te richten, wanneer de gemeenten weigeren voldoening te schenken aan het verzoek der gezinnen.

Aan de inspecteurs wordt opgedragen toezicht te houden over de lessen krachtens dit wetsvoorstel ingericht, over het naleven van het programma, het bijwonen der lessen, en het aanduiden van verbeteringen die de ondervinding noodzakelijk maakt. Zij zullen de gemeenten verzoeken zich te houden aan de onderrichtingen betreffende de lesuren, en ze zullen aan de Regeering de gemeenten aanduiden die zouden weigeren het minimum van dertig uren per week aan te nemen.

Zoo de inrichting van de lessen in de tweede taal eene bijkomstige uitgave medebrengt, zal deze gedragen worden bij de helft door den Staat en bij de helft door de Provincie.

De bepalingen van het wetsvoorstel zijn toepasselijk op de aangenomen en aan-

neembare scholen. De ouders zullen zich kunnen richten tot de comiteiten en de beheerraden van deze inrichtingen. Deze scholen zullen onderworpen zijn aan dezelfde verplichtingen als de gemeentescholen en dezelfde sanctiën worden hun opgelegd.

Dit is het wetsvoorstel dat wij de eer hebben te onderwerpen aan het onderzoek van onze collega's.

Zoo de Kamer het aanneemt, zal zij er machtig toe bijdragen, — daar zijn wij zeker van, — om de zeer gewettigde bezwaren weg te nemen die door talrijke huisvaders worden ingebracht en zal zij de banden vaster toehalen die de verschillende volkengroepen van België moeten vereenigen.

ALF. AMELOT.

ANNEXE AU N° 463.

Proposition de loi sur l'organisation de l'enseignement de la seconde langue dans les écoles primaires.

ARTICLE PREMIER.

Dans toutes les écoles primaires où la langue véhiculaire de l'enseignement est le flamand, les administrations communales seront tenues, sur la demande de chefs de famille réunissant vingt enfants âgés de huit ans au moins, d'établir à partir de la 3e année d'études un cours de langue française.

D'autre part, dans toutes les écoles primaires où la langue véhiculaire de l'enseignement est le français, les administrations des communes auxquelles s'appliquent les conditions visées au paragraphe précédent, seront tenues d'établir, à partir de la 3e année d'études, un cours de langue flamande.

ART. 2.

Ces cours seront facultatifs et seront donnés en dehors des heures de classe; si les élèves inscrits formaient la majorité de la population de l'école, le Conseil communal pourra comprendre l'étude de la seconde langue dans l'horaire ordinaire des branches à enseigner dans cette école.

ART. 3.

Dans tous les cas, les enfants non inscrits en seront dispensés.

Ces cours, qui seront toujours gratuits, comporteront une durée d'au

BIJLAGE VAN N° 463.

Wetsvoorstel tot regeling van het onderwijs der tweede taal in de lagere scholen.

EERSTE ARTIKEL.

In al de lagere scholen, waar het Vlaamsch de voertaal van het onderwijs is, zijn de gemeentebesturen verplicht, op verzoek van de huisvaders die te zamen twintig kinderen van ten minste acht jaar hebben, een leergang der Fransche taal in te richten vanaf het derde studiejaar.

Evenzoo, in al de lagere scholen, waar het Fransch de voertaal van het onderwijs is, zijn de gemeentebesturen, onder dezelfde voorwaarden als die voorzien in het voorgaande lid, verplicht een leergang der Vlaamsche taal in te richten vanaf het derde studiejaar.

ART. 2.

Deze leergangen zijn niet verplichtend en worden buiten de schooluren gegeven; mochten de ingeschreven leerlingen de meerderheid van de schoolgaande kinderen uitmaken, dan kan de gemeenteraad het onderwijs van de tweede taal doen geven binnen de gewone uren gesteld voor het onderwijs der vakken in de school.

ART. 3.

Daarvan zijn, in elk geval, de niet ingeschreven kinderen ontslagen.

Die leergangen, welke steeds kosteloos zijn, moeten elke week gedurende

moins cinq heures par semaine, ils seront organisés d'après un programme institué par le Gouvernement et comporteront deux degrés au moins.

L'inspection scolaire fera annuellement rapport sur le fonctionnement et la fréquentation de ces cours et signalera les améliorations à y apporter.

ART. 4.

Si ces cours sont donnés en dehors des heures de classe, une indemnité spéciale fixée par arrêté royal sera allouée aux instituteurs et dans ce cas, l'État et la province interviendront chacun pour moitié dans cette indemnité.

ART. 5.

En cas de refus des communes d'obtempérer au vœu des familles, le Gouvernement organisera cet enseignement dans les locaux scolaires de la commune et nommera, dans ce cas, les instituteurs ou institutrices chargés des cours et fixera leur traitement.

ART. 6.

Les dispositions de la présente loi sont applicables aux écoles adoptées et adoptables.

ART. 7.

Dans toutes les écoles primaires subsidiées par l'État, l'enseignement devra comprendre au moins trente heures par semaine.

ten minste vijf uren gegeven worden; zij worden ingericht naar een door de Regeering vastgesteld programma en zijn ingedeeld in twee graden.

De schoolopzieners doen elk jaar verslag over den gang en de bijwoning dier leergangen; tevens wijzen zij de daarin te brengen verbeteringen aan.

ART. 4.

Worden die leergangen buiten de schooluren gegeven, dan wordt eene bijzondere, bij Koninklijk besluit bepaalde vergoeding uitgekeerd aan de onderwijzers en, in dit geval, dragen de Staat en de Provincie ieder, voor de helft, in gezegde vergoeding bij.

ART. 5.

Indien de gemeenten weigeren gevolg te geven aan den wensch der huisvaders, richt de Regeering dit onderwijs in de schoolgebouwen der gemeente in; zij benoemt, in dit geval, de onderwijzers of onderwijzeressen belast met de leergangen en stelt hunne jaarwedde vast.

ART. 6.

De bepalingen dezer wet zijn van toepassing op de aangenomen en aanneembare scholen.

ART. 7.

In al de lagere scholen, die 's Rijks toelagen ontvangen, moeten er ten minste dertig uren per week aan het onderwijs besteed worden.

ALF. AMELOT.

G. COUSOT.

A. DEBUNNE.

F. MASSON.

S. WINANDY.

G. HUBIN.